MICHAEL WOLFF

AARDVERSCHUIVING

DE LAATSTE DAGEN VAN HET TRUMP-BEWIND

Vertaald door Ton Heuvelmans en Theo Schoemaker

2021 Prometheus Amsterdam

Voor Paolo Lanapoppi

Oorspronkelijke titel *Landslide. The Final Days of Trump in the White House*
© 2021 Michael Wolff
© 2021 Nederlandse vertaling Uitgeverij Prometheus en Ton Heuvelmans
en Theo Schoemaker
Omslagontwerp DPS Design & Prepress Studio naar een ontwerp van Christopher Sergio
Foto omslag Tasos Katopodis/Getty Images
Foto auteur David Bailey
Zetwerk Mat-Zet bv, Huizen
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 446 4920 8

‘We won. Won in a landslide. This was a landslide.’

PRESIDENT DONALD TRUMP, 6 JANUARI 2021

INLEIDING

Uit *The New York Times* van 31 januari 2021:

> ...[een] onderzoek naar de gebeurtenissen tijdens de 77 dagen tussen de presidentsverkiezingen en de inauguratie waarin de democratie onder druk stond, toont aan hoe in een land dat verscheurd was door de pandemie, een leugen die jarenlang door Trump was voorbereid, uiteindelijk de Republikeinse Partij overweldigde en, nadat de ene na de andere rem was weggevallen, werd voortgestuwd door nieuwe en steeds radicalere juristen, politieke spindoctors, financiers en de roeptoeters van de rechtse media.
>
> In de nasleep van die noodlottige middag in het Capitool is het beeld ontstaan van chaotische krachten die zich ten voordele van Trump bundelden tot een tijdelijke maar niettemin rampzalige samensmelting van woede en ontkenning.
>
> Maar interviews met hoofdrolspelers en documenten waaronder tot dusver niet gepubliceerde e-mails, video's en posts op social media overal op het web, vertellen een veel uitgebreider verhaal over een gecoördineerde campagne.
>
> Tijdens die 77 dagen werden de krachten van wanorde en chaos gebundeld door de vertrekkende president, die de macht die hij ontleende aan de vrijwel onaantastbare positie onder zijn getrouwen in de partij, aanwendde voor de laatste, tegen alle normen en waarden indruisende daad van zijn leugenachtige en de werkelijkheid ontkennende presidentschap.

Alleen...

In de dagen en weken na de verkiezingen van 3 november werd de president door zijn naaste medewerkers in de steek gelaten. De hele juridische staf, althans iedereen met een veelbelovende carrière in het vooruitzicht, nam afstand van hem. Zijn onfortuinlijke troep medesamenzweerders was te gek, te dronken of te cynisch om een geloofwaardige strategie te ontwikkelen, laat staan die uit te voeren. Het was één grote shitshow: bespottelijk, onverklaarbaar, gênant, geschift, zelfs voor zijn trouwste medestanders. Het aanvechten van de verkiezingen was vanaf het begin kansloos gebleken.

Trumps presidentschap was het tegenovergestelde van goed bestuur en het normale functioneren van de bureaucratie, maar zijn laatste dagen stonden nog mijlen verder verwijderd van enig doordacht plan waarmee steun of klinkende resultaten – of ook maar een achterbaks nepresultaat – behaald konden worden.

Bij zijn tweede impeachmentproces werd Donald Trump beschuldigd van vooropgezette bedoelingen en het beramen van plannen en strategieën – tijdens zijn laatste dagen als president deed hij zijn uiterste best om aan de macht te blijven. Maar voor degenen die Trump van dichtbij meemaakten, zelfs voor degenen die geloofden dat hij zich schuldig had gemaakt aan heel veel dingen, sloeg dit de plank mis. Sterker nog, het tegendeel was het geval: de ware aanval van Trump op democratische normen bestond eruit dat hij alle organisatie, strategie, methodiek, basisprincipes en weloverwogen besluitvorming uit het hoogste machtsorgaan had weggesluisd.

Vanaf het begin van Trumps entree in het politieke leven van Amerika waren de hardwerkende, ordelievende, resultaatgerichte, progressieve wereld en de bijbehorende media niet in staat zijn onverschilligheid en onvermogen te doorgronden, noch hem en zijn medestanders te begrijpen, volgens welke gebruikelijke politieke maatstaven dan ook. Met andere woorden, wat gestoord en zelfdestructief gedrag leek, moet in feite een vooropgezet plan zijn geweest.

Politiek kon immers geen kwestie zijn van een bevlieging of een klucht?

Het hardnekkige vasthouden aan een specifieke opzet, een berekenend en 'gecoördineerd' machtsmisbruik, houdt Trump binnen de wereld van de herkenbare politiek. Maar stel dat hij helemaal geen specifieke opzet had en dat hij er in plaats daarvan door zijn buien van onredelijkheid en gekte in was

geslaagd om, terwijl zijn regering in elkaar stortte, zo veel mensen aan zich te onderwerpen?

Er wordt tegenwoordig fundamenteel van uitgegaan dat een idioot niet tot president gekozen kan worden. Een slecht iemand, een corrupt iemand, een incompetent iemand, een leugenachtig iemand, een racistisch iemand: ja. Maar niet iemand die volledig buiten de werkelijkheid staat. Dit tijdperk van moderne bureaucratie vereist minimaal dat men in staat is om een hele vergadering uit te zitten zonder als een hond te gaan blaffen.

Uit de voortdenderende laatste fase van zijn herverkiezingscampagne tot aan de bespottelijke verkiezingsstrijd, en de dodelijke chaos van 6 januari tot aan de onwaarschijnlijke poppenkast van zijn tweede impeachmentproces, ontstaat een heel ander beeld dan dat van een corrupte, cynische, tirannieke poging om koste wat het kost de macht te behouden en de democratie te ondermijnen dat de media hebben geschetst. In plaats daarvan is er sprake van een veel gecompliceerdere menselijke en politieke geschiedenis van wanhoop en waanideeën.

Logischerwijs had die geschiedenis op 6 januari moeten ophouden. Maar het meest opmerkelijke en beslissende feit in het huidige politieke tijdperk is dat het Trump-verhaal, zelfs na zijn nederlaag, een inspiratiebron blijft voor zovelen dat alle republikeinse wegen nu leiden naar Mar-a-Lago. 'Meneer de president,' zei de enquêteur Tony Fabrizio in een poging om Trump uit te leggen wat zelfs hij wellicht moeilijk kon begrijpen, 'uw kiezers geloven alles wat u hun zegt te geloven.' En inderdaad bleek uit een nieuwe enquête van half mei 2021 dat 67 procent van de republikeinen van mening was dat Joe Biden niet de rechtmatige winnaar van de presidentsverkiezingen van 2020 was. Trump doet niets goed. Hij kan niet eens zijn been in een broekspijp steken. Met zijn lompe, onhandige en gênante pogingen om de verkiezing ongeldig te laten verklaren, en met zijn onverantwoorde oproep tot gewapend verzet op 6 januari, toonde hij zich opnieuw als de naakte keizer, niet alleen aan zijn vijanden maar ook aan zijn medestanders, die steeds diepere zuchten van ongeloof slaakten. Maar inmiddels zitten we opgescheept met iemand die de harten heeft gestolen van iets minder dan de helft van de natie, Donald Trump eens en voor altijd, die terwijl hij zijn wonden likt en naar zijn volk kijkt, bedenkt wat voor nieuwe, absurde en onbesuisde heldendaad hij nu weer zal ondernemen.

* * *

Dit is het derde boek dat ik in evenveel jaren heb geschreven over Donald Trump. Het is een kroniek die mij in nauw contact heeft gebracht met vrijwel elke fase in het Witte Huis van Trump en met vrijwel alle leden van het voortdurend wisselende personeelsbestand om hem heen. Velen van hen, in de West Wing, in de verkiezingscampagne en in de Republikeinse Partij in het algemeen, hebben een bijdrage geleverd aan dit verslag, ook Donald Trump zelf.

Het kantoor van de vorige president heeft een gedetailleerde samenvatting ontvangen van het meeste materiaal dat in dit boek wordt gepresenteerd. Zijn staf heeft ofwel de gebeurtenissen, gesprekken en diverse details uit het leven van Trump bevestigd zoals ik ze heb geschetst, ofwel correcties voorgesteld. In de gevallen waarin bepaalde feiten werden betwist zijn die uitsluitend opgenomen indien ze door de bronnen bevestigd werden.

Velen die deze gebeurtenissen met mij hebben besproken, hebben verzocht anoniem te blijven om redenen die duidelijk zullen worden in dit relaas.

PROLOOG. HET PROCES

Tikfouten maakten hem razend. Hij kon dagenlang tekeergaan als hij er een ontdekt had of, wat vaker gebeurde, wanneer iemand anders fouten ontdekte in een brief of document met zijn naam eronder: de woedende bezorgdheid van iemand die denkt dat de luiheid van een ander zijn eigen zwakheden blootlegt.

Hij liep briesend rond omdat het juridische document vol fouten stond, de tweede keer al die week: de *Unites States*! In de eerste regel! *Wat een blunder!* En nog veel meer. De pers zat hem al op de nek, volstrekt belachelijk, een nog grotere vernedering en reden tot woede dan het tweede impeachmentproces dat tegen hem werd aangespannen.

Hij wilde iemand ontslaan. Wie dit ook geaccordeerd had, op staande voet ontslaan! Hij belde keer op keer naar de medewerkers die er nog waren. 'Wat mankeert die fúcking lui? Hebben ze geen spellingchecker?' Voor de man die nooit een computer gebruikte was dat de oplossing.

Maar ditmaal was het onpraktisch de boosdoener zomaar te ontslaan, want het was Bruce Castor, de voornaamste advocaat van de president in het impeachmentproces. Castor was pas enkele dagen actief in de belangrijkste baan van zijn leven, en die ochtend, op 8 februari 2021, had hij het stuk om 3.40 uur razendsnel gelezen en meteen ingediend. Niemand had het nagelezen.

Castor probeerde dit uit te leggen aan de voormalige president, die hem voortdurend onderbrak en met scherpe, botte, snerende, dreinende stem Castors verontschuldigingen van de hand wees. 'Een spellingchecker werkt niet bij gecursiveerde woorden,' zei Castor, waarschijnlijk ook iemand die zelden achter een computer zat.

'Wát? Dat is het stomste wat ik ooit gehoord heb! Maak het in orde! Haal het terug! Regel het! NU!' schreeuwde de sceptische president, terwijl hij zoals zo vaak zijn zelfbeheersing verloor.

Dat was wat het samendrommende groepje op het vrieskoude trottoir voor het Trump International Hotel in Washington DC probeerde te doen, als kippen zonder kop, terwijl ze tegelijkertijd, zonder enige voorbereiding of zelfs bekendheid met de zaak, probeerden een president te verdedigen tegen door hem gepleegde schanddaden. En nu stonden ze tikfouten te verbeteren. NU!

'Dit zijn toch de stomste advocaten die er bestaan?' brieste Trump tegen iedereen die wilde luisteren. 'De allerstomste?'

Een veel grotere probleem, dat op dat moment werd overschaduwd door het drama van de tikfouten, was dat het vierde impeachmentproces in de geschiedenis van de VS, dat de volgende dag zou beginnen, moest worden bepleit door advocaten die pas sinds een week op de zaak zaten. De drie belangrijkste advocaten – Castor, David Schoen en Mike van der Veen – hadden Trump niet persoonlijk ontmoet en Van der Veen (de enige advocaat die nog enig respect van Trump zou overhouden) had hem zelfs nooit gesproken.

Castor zat in de Mercedes G Wagon te wachten om naar het Capitool te gaan voor een voorbereidend gesprek en om kennis te maken met de Senaatstaf van de republikeinen. Er stonden ook nog een Jeep Rubicon en een Range Rover te wachten om het nieuwe juridische team naar het proces in de Senaat te rijden. Castor was nog steeds beledigd omdat medewerkers van Trump niet wilden dat hij in zijn geliefde Corvette naar het Capitool zou rijden. Terwijl dat de reden was waarom hij de zaak had aangenomen: dat beeld. 'De Corvette, dat ben ik. Het is mijn visitekaartje.'

De nog aanwezige medewerkers van Trump – die inmiddels wel wat gewend waren – konden hun oren amper geloven. Een situatie goed inschatten was in Trump-kringen vaak een probleem geweest, en dat was nog zacht uitgedrukt, maar een Corvette onder aan de trappen van het Amerikaanse Capitool, dat nog trilde op zijn grondvesten na de gewelddadige bestorming waarvoor de president verantwoordelijk werd geacht?

Trumps advocaten – niet deze, maar de advocaten die Trumps advocaten waren geweest, van wie sommigen bij het eerste impeachment, maar die probeerden uit de wind te blijven bij deze impeachmentchaos – kregen op hun beurt ook de volle laag van de voormalige president betreffende deze nieuwe

advocaten: 'Wie zijn dat? Waar komen ze vandaan? Wie heeft ze ingehuurd? Waarom krijg ik altijd de slechtste advocaten?'

Om een reden die niemand begreep, zeker Bruce Castor en de rest van Trumps nieuwe advocaten niet, bleek Trumps juridische woordvoerder Eric Herschmann te zijn. Herschmann was een jaar eerder, tijdens de eerste impeachmentzaak, opgedoken in Trumpworld en daar blijven hangen. Soms als toezichthouder van de juridisch adviseur van de president, soms als politiek adviseur voor de campagne en de West Wing. Hij was een van de mensen die door Jared Kushner, de schoonzoon en belangrijkste adviseur van de president, was aangewezen als de presidentiële babysitter.

Herschmann was ook dol op zijn auto's en hij parkeerde zijn Lamborghini naast de regeringslimousines op het parkeerterrein van het Witte Huis. Maar na de aanval van 6 januari op het Capitool en voorafgaand aan het tweede impeachment was Herschmann hem gesmeerd. Sterker nog, niet één van de advocaten die betrokken waren bij Trumps eerste impeachment was bereikbaar of beschikbaar. Maar net als Trumps voormalige advocaat Michael Cohen, die de president trouw was gebleven ondanks alle delicten die hij, Cohen, naderhand had herroepen, liet je Donald Trump niet zo gemakkelijk in de steek. Misschien omdat hij altijd tegen je aan dramde door de telefoon, of misschien gewoon omdat je het hele drama, het drama van de op hol geslagen trein, niet wilde missen. Je moest wel blijven om te zien hoe het afliep: het meest ongelooflijke treinongeval ooit.

En inderdaad waren Schoen en Castor nu laaiend op Herschmann, die, hoewel dekking zoekend, nog steeds zijn plekje in Trumpworld weigerde op te geven en alles wilde runnen. Al was er om precies te zijn niemand die iets runde; alleen runde Herschmann wat meer dan zij omdat hij vaker telefoneerde met de voormalig president, die continu woedend liep te briesen en te blaffen, voortdurend zeker van zijn overtuigingen, zoals altijd.

Trump tierde tegen zijn juridische team dat hij niet wilde dat het proces die kant op zou gaan, met technisch geneuzel, vrijheid van meningsuiting en gelul over jurisdictie. Hij wilde dat zijn verdediging uit één element zou bestaan: dat de verkiezing gestolen was. De verkiezing wás gestolen! Iedereen wist dat-ie gestolen was. Dit was dé gelegenheid om dat eens en voor altijd duidelijk te maken! Sterker nog, de voormalig president stelde voor om zelf in de Senaat zijn zaak te bepleiten!

Maar dit was het argument waarvan Herschmann en vrijwel iedereen die erbij hoorde verwachtte dat de voormalige president ervoor veroordeeld zou worden. Opnieuw probeerde iedereen Trump tegen zichzelf te beschermen, wat nooit een gunstig uitgangspunt was.

Er waren nog meer urgente problemen. De onhandelbare groep, van wie niemand met een ander sprak als het niet hoognodig was, stond daar voor het hotel in de vrieskou. De mannen van Trump, de overgebleven hofhouding van Trumpworld, probeerden iedereen als groep in beweging te krijgen – en zo snel mogelijk die tikfouten te corrigeren. Maar na 6 januari was het Capitool veranderd in een gedemilitariseerde zone. Er waren nieuwe wegversperringen en controleposten opgericht waar ze langs moesten. Het vroor licht, het was stervenskoud en ze stonden al twintig minuten buiten (behalve Castor, die in de G Wagon zat met de verwarming op hoog). En niemand leek te weten waarom, behalve dat iemand zei dat ze moesten wachten. Adam was er nog niet.

Uiteindelijk vroeg iemand: 'Wie is Adam?'

Adam was de juridische stagiair die de Jeep zou besturen.

'En waarom is Adam er niet?'

'Die doet een tentamen rechten via Zoom.'

Een grapjas uit het Trump-kamp zei: 'We zijn door alle advocaten heen, dus nu hebben we alleen nog rechtenstudenten.'

De mannen van Trump propten iedereen in twee auto's en lieten de Jeep en Adam achter.

In het Capitool zaten ze met een man of 25 opeengepakt in Zaal S-211, de Lyndon Baines Johnson Room, tegenover de vergaderzaal van de Senaat. Er zat een groep Trump-advocaten, stafmedewerkers, leden van het communicatieteam en mensen uit het team van de republikein Mitch McConnell: David Propp, directeur communicatie van McConnell, Stefanie Muchow, zijn vicekabinetschef, en raadsman voor de minderheid Andrew Ferguson, alle drie ongemakkelijk in hun rol van Trumps oppas, even onzeker van wat ze hier deden als de rest.

Dit was de eerste persoonlijke ontmoeting van Trumps verdedigingsteam met de leiding van de Republikeinse Partij, van wie Trumps lot afhing. Stellen dat niemand van de verdediging ook maar enig benul had van de strategie van de andere leden, voorafgaand aan het vierde impeachmentproces in

de geschiedenis en het tweede binnen dertien maanden, zou een understatement zijn. Opnieuw was er sprake van een vertrouwde nexus in het Trump-kamp: iedereen hoopte dat een ander iets zou aankunnen met het gebrek aan enig plan of doel dat altijd met Donald Trump gepaard ging, of in elk geval een poging daartoe zou doen.

De mensen van McConnell, die op de een of andere manier de indruk moesten wekken dat er sprake was van een redelijke verdediging en die vier jaar ervaring hadden met de absurde grillen vanuit het Witte Huis onder Trump, maakten echter een verdoofde en lamgeslagen indruk. De democraten hadden sinds kort een meerderheid, ze hadden een gerechtvaardigd doel, en bovendien hadden ze een jaar eerder al kunnen oefenen met een impeachmentproces. Het team-Trump, waarvan niemand wist hoe het was samengesteld, had alles van een bende die niet behoorlijk kon schieten, sterker nog, die eerder elkaar zouden afschieten.

Bruce Castor, die nog steeds bezig was met het corrigeren van de tikfouten, regelde ook de verdeling van zitplaatsen in de Senaatszaal, waar iedereen tegenover de vaste camera's moest plaatsnemen. Hun beloning zou zijn dat ze op televisie kwamen.

David Schoen, die een eenmansbureau had in Montgomery, Alabama, was door Trump aangesteld als zijn hoofdverdediger. Maar toen kondigde Bruce Castor aan dat híj verdomme de hoofdverdediger zou zijn. Dit gebeurde nadat de eerste groep advocaten, een stel plaatselijke figuren uit South Carolina die door Lindsey Graham, de senator van die staat, waren opgetrommeld na een rondje golf met Trump, een paar dagen later al was ontslagen.

Schoen was plotseling in paniek geraakt, hij leek een beroerte te krijgen, en dat op de dag vóór het proces. De acute crisis ontstond aldus: Castor had geen plaatsje in de Senaatszaal gereserveerd voor Simon, de schoolgaande zoon van Schoen.

Het was al onbegrijpelijk waarom iemand de verdediging van Donald J. Trump op zich zou nemen. De meeste juristen hadden zich verre gehouden van die kans. Maar in dit geval leek er een duidelijke reden: Schoen wilde indruk maken op zijn zoon.

'Waar moet Simon zitten? Er is geen stoel voor Simon. Ze zeiden dat ik Simon mee mocht nemen.' Schoen kon elk moment gaan hyperventileren terwijl de assistenten van McConnell gechoqueerd toekeken.

In de kille entourage van Donald Trump, waar doorgaans de gevoelens van slechts één man telden, was dit een merkwaardig geval van een menselijke crisis, en niemand wist wat hij moest doen.

'Ze hadden gezegd dat ik Simon mee mocht nemen,' herhaalde Schoen, die weigerde nog een stap te verzetten.

In de zaal was het uh-oh-gevoel merkbaar, alle aanwezigen probeerden elkaars blik te vermijden, verbijsterd als ze waren over de vraag hoe Donald Trump zichzelf ooit zou kunnen verdedigen als een van zijn hoofdverdedigers op het punt stond in tranen uit te barsten.

'Jullie hebben assistenten. Ik heb niemand.' Schoen sloeg zijn armen over elkaar.

'Maar er is een beperkt aantal zitplaatsen, en hij heeft niets te maken met de zaak,' zei Castor, die zijn nieuwe collega tot bedaren probeerde te krijgen.

'Daar gaat het niet om. Daar gaat het niet om!' zei Schoen met brekende stem. 'Ze zeiden dat hij erbij mocht zijn. Ik wil dat hij erbij is,' zei de verontwaardigde vader, een indrukwekkender rol dan het verdedigen van de voormalige president.

'Pap, pap, het is al goed,' zei de zoon uiteindelijk, luttele seconden voordat het tweede impeachmentproces van Donald Trump dreigde te vervallen tot een armzalig vertoon van absurditeit, chaos en tranen, terwijl alle aanwezigen in Zaal S-211 – net als iedereen die ooit in Trumpworld had verkeerd – zich afvroegen hoe ze in hemelsnaam in zo'n maffe toestand terecht hadden kunnen komen.

1

STER DES DOODS

De president had iets gehoord wat hem vervulde met angst en zijn herverkiezingscampagne plotseling tot stilstand bracht. De verkiezingsrace naderde de allesbepalende zomer. Joe Biden hield zich schuil in zijn souterrain terwijl de president alle klappen opving van COVID-19, en dat zonder zijn agressieve verkiezingsbijeenkomsten. Maar Joe Biden aanvallen, hem helemaal kapotmaken zoals alleen Trump dat meende te kunnen, was precies wat de democraten wilden, en dus kon hij dat niet doen. Hij was niet gek!

Brad Parscale, door de familie Trump aangesteld als campagneleider, die een van de grootste politieke geldinzamelingsacties in de geschiedenis had georganiseerd – een echte Cadillac-campagne –, zag hoe Trump daalde in de peilingen en hoe alles verkeerd liep omdat Donald Trump niet in de aanval durfde gaan. *Omdat de democraten met hem zaten te fucken*.

Jared Kushner, schoonzoon van de president en achter de schermen de grote man van de campagne, droeg Parscale op iemand te bellen. Ze moesten een nieuwe strategie hebben. Ze moesten de beste strateeg hebben. Bel Karl Rove!

Parscale smeekte Rove om ZO SNEL MOGELIJK naar Washington te komen. Hij moest gaan praten met de president. De democraten maakten hem gek. De democratische strategie was afgrijselijk. Trump en de partij hadden hem keihard nodig.

Rove was het politieke meesterbrein geweest achter de regering van George W. Bush en stond boven aan Trumps lijst van partijnestors die vaak een doelwit van spot waren. ('Hij ziet er zo fucking stom uit met dat whiteboard', was een vaste grap van Trump over zijn optreden op verkiezingsavonden bij Fox

News, waar hij met de hand verkiezingsscores bijhield.) Maar hij was zo'n professional waarvan er weinig te vinden waren in Trumpworld.

Op het hoogtepunt van de coronapandemie vertrok Rove vanuit zijn woonplaats in Texas naar Washington DC voor wat een geheime ontmoeting met de president zou zijn. Maar toen hij werd binnengelaten in het Oval Office, ontdekte de stomverbaasde Rove dat er zeker vijftien aanwezigen waren. Rove had acht jaar doorgebracht in een kantoor vlak bij het Oval Office, toen dat nog het centrum van formele exclusiviteit was. Nu leek het wel een busstation. Of zoals medewerkers van Trump, die even verbijsterd waren door de drukte, het gedoe en de vreemde types in het Oval Office het vaak noemden: de barscène uit *Star Wars*.

Aanwezig waren Parscale en Kushner; Ronna McDaniel, de door Trump aangestelde leider van de Republican National Committee; Mark Meadows, de pasbenoemde kabinetschef; Dan Scavino, verantwoordelijk voor de presidentiële Twitter-accounts; Hope Hicks, persoonlijk adviseur en kleuterjuf van de president, en een boel anderen die Rove niet kende.

De president – die volgens Rove klonk als zijn imitatie door Alec Baldwin in *Saturday Night Live*, een imitatie (van de imitatie) die Rove zelf ook vaak deed – legde het dilemma uit. Hij had begrepen dat de democraten wilden dat hij Joe Biden zou aanvallen met de bedoeling hem te verzwakken en te vernietigen. En nadat hij 'Sleepy Joe' had vernietigd zoals alleen Trump dat kon, was het plan van de democraten – hij had dit uit zeer geheime, zeer betrouwbare bron – om Biden als presidentskandidaat te vervangen door... Andrew Cuomo. De gouverneur van New York had in een populair dagelijks tv-programma de draak gestoken met de aanpak door het Witte Huis van de covidcrisis, een onophoudelijk affront voor de president.

'Stel dat ze dat al wilden,' zei Rove, verbaasd door het stompzinnige van die veronderstelling, 'waarom zou Bernie Sanders' – de onbetwiste tweede man bij de democraten – 'dat dan laten gebeuren?'

'Omdat,' zei de geagiteerde president met gedempte stem, 'dit allemaal gecoördineerd wordt door de Obama's. En,' vervolgde Trump op sinistere toon, 'de kans is groot dat Michelle dan de running mate wordt van Cuomo.'

Zo respectvol mogelijk antwoordde Rove dat hij dat, op z'n zachtst gezegd, een bizarre theorie vond. Op zijn bekende sarcastische, vleiende toon zei Trump de bedenkingen van Rove te begrijpen en overlaadde hem met

loftuitingen om zijn enorme intelligentie, maar de president was ervan overtuigd dat er sprake was van een uitzonderlijk sluwe samenzwering om hem ten val te brengen – de zoveelste!

Het gesprek van de vijftien aanwezigen – waarvan sommigen meepraatten en anderen er waren om voor Rove onduidelijke redenen – duurde een uur. Moesten ze Biden aanvallen en het risico lopen Cuomo te krijgen? Moesten ze Biden met rust laten totdat de democraten hem niet meer kónden vervangen? Maar hoe sterk zou hij uit de strijd komen als hij niet werd bestookt in zijn souterrain? En zou Michelle Obama geen onheil over hen afroepen? Wat moesten ze doen?

'Mijn God, waar heeft hij dat vandaan?' vroeg Rove aan Parscale toen hij naar buiten werd begeleid.

'Sean Hannity.'

'Sean Hannity?' herhaalde Rove, die niet kon geloven dat de presentator van Fox News, met zijn overdreven samenzweringstheorieën, het verloop van een presidentiële verkiezingscampagne kon bepalen.

'POTUS gelooft het,' zei een machteloze Parscale. 'Het lijkt me een goed idee als jij Hannity belt en hem zegt dat hij moet inbinden.'

* * *

De campagne was een weerspiegeling van de besluiteloosheid, rancune, verwardheid en het constante gevoel van slachtofferschap van de president, in combinatie met het laatste wat iemand tegen hem had gezegd, en daarnaast van de scherpzinnige en op zelfverdediging gerichte inschatting van zijn schoonzoon dat je hem op al die punten beter niet kon tegenspreken. Maar op dit moment werd de schuld voor de inzakkende campagne volledig bij Bradley Parscale gelegd, de websiteontwerper uit San Antonio, Texas, die was uitgegroeid van 'super nerd' in 2016 tot uitverkoren campagneleider voor de kinderen van Kushner en Trump, en die Trumps miljarden kostende politieke onderneming de Ster des Doods noemde, een opmerkelijke metafoor, omdat de rebellerende legers in *Star Wars* binnen konden vliegen en de hele superstructuur konden verwoesten.

Op 13 juli werd in het Oval Office een afschuifvergadering gehouden, met de president aan het *Resolute Desk*, waar hij, op het punt van razernij verke-